

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η νομολογία που δημιουργήθηκε για την εφαρμογή και την ερμηνεία του ν.1876/1990 από την έναρξη ισχύος του μέχρι και το έτος 2007, καθώς και η βιβλιογραφία της ίδιας περιόδου για τα θέματα που ρυθμίζει ο νόμος αυτός, δημοσιεύθηκαν από τον Ο.ΜΕ.Δ. σ' ένα επίτομο έργο με τον τίτλο «Νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων επί θεμάτων Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας και Διαιτητικών Αποφάσεων», που κυκλοφόρησε το 2008.

Στις 9.7.2009 το τότε Δ.Σ. του Ο.ΜΕ.Δ. αποφάσισε τη συνέχιση του έργου εκείνου για να καλυφθεί η νομολογία και η βιβλιογραφία επί του ν.1876/1990 της περιόδου 2007 έως και 2010 και ανέθεσε την εκτέλεσή του σε ομάδα Μεσολλαβιτών – Διαιτητών.

Το έργο ολοκληρώθηκε και παραδόθηκε το έτος 2011 στο νέο Δ.Σ., το οποίο στις 3.2.2012 αποφάσισε την έκδοσή του με τον ανά χείρας τόμο, ώστε, σε συνδυασμό με το επίτομο έργο του 2008, να ολοκληρωθεί η συστηματική παρουσίαση του μεγαλύτερου μέρους της νομολογίας και της βιβλιογραφίας για την ερμηνεία και εφαρμογή του ν.1876/1990 με τη μορφή που αυτός είχε μέχρι το τέλος του έτους 2010.

Οι ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις, οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας και οι θεσμοί της μεσολάβησης και της διαιτησίας μέχρι το τέλος του 2010 ρυθμιζόντουσαν από το ν. 1876/1990, όπως είχε στην αρχική του μορφή και με τις ελάχιστες τροποποιήσεις του που είχαν επέλθει μέχρι τότε. Από τον Δεκέμβριο 2010, όμως, επήλθαν αλληπάλιηδες και σημαντικές τροποποιήσεις, με σημαντικότερες αυτές των μνημονιακών νόμων 3899/2010 και 4046/2012 και της ΠΥΣ 6/28.2.2012. Οι τροποποιήσεις αφορούν τους δικαιούμενους να καταρτίσουν επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις εργασίας, τη διάρκεια και τη μετενέργεια των συλλογικών ρυθμίσεων, τον τρόπο λήξης της μεσολάβησης, τις προϋποθέσεις προσφυγής στη διαιτησία και το αντικείμενο των διαιτητικών αποφάσεων. Σε σχέση με την εσωτερική οργάνωση του Ο.ΜΕ.Δ., ο ν.3899/2010 θέσπισε τη συγκρότηση δύο διακριτών Σωμάτων, ενός Μεσολλαβιτών και ενός Διαιτητών, αντί του ενιαίου Σώματος που υπήρχε και επέφερε δραστικές τροποποιήσεις στη σύνθεση του Δ.Σ. του Ο.ΜΕ.Δ., το οποίο πλέον συγκροτείται από επτά μέλη, από τα οποία τα εξ προέρχονται από τους κοινωνικούς εταίρους που καταρτίζουν την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας και τον Πρόεδρο, που επιλέγεται από τα εξ μέλη με ομόφωνη απόφασή τους, ενώ ο μετέχων στο Δ.Σ. εκπρόσωπος του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης δεν έχει

πλέον δικαίωμα ψήφου. Το νέο Δ.Σ., με τη σύνθεση που ορίζει ο νόμος αυτός, ανέλαβε στις 18 Μαρτίου 2011.

Το νομοθετικό καθεστώς που διαμορφώθηκε με τις νέες αυτές τροποποιήσεις που επήλθαν στο ν.1876/1990, και γενικότερα στις μέχρι το 2010 ρυθμίσεις για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας και τις διαιτητικές αποφάσεις, είναι διαφορετικό από αυτό που ίσχυε μέχρι τότε, απηχεί μια άλλη σύλληψη στην επίλυση των συλλογικών διαφορών και σηματοδοτεί την έναρξη μιας διαφορετικής περιόδου για τις ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις, τους θεσμούς της μεσοδιάβασης και της διαιτησίας. Τα πρώτα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το νέο αυτό καθεστώς είναι η μετακίνηση του κέντρου βάρους των συλλογικών ρυθμίσεων από τις κλαδικές/ομοιοεπαγγελματικές στις επιχειρησιακές, η νομιμοποίηση ενώσεων προσώπων – των εργαζομένων σε μια επιχείρηση- στην κατάρτιση επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, ο περιορισμός του ρόλου των διαιτητικών αποφάσεων. Όπως ήταν αναμενόμενο, ακολούθησε, και χαρακτηρίζει την περίοδο αυτή, η κατάρτιση μεγάλου αριθμού επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων εργασίας με συμβαλλήσιμες ενώσεις προσώπων, η εγκατάλειψη των κλαδικών/ομοιοεπαγγελματικών συλλογικών ρυθμίσεων, η παύση της προσφυγής στη μεσοδιάβαση και τη διαιτησία. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο του νέου καθεστώτος θα αποτελέσει η λήξη, το αργότερο μέχρι το Φεβρουάριου του 2015, των συλλογικών ρυθμίσεων που ίσχυαν στις 14.2.2012, όπως ορίζουν οι διατάξεις της ΠΥΣ 6/28.2.2012. Οι συνέπειες που θα επέλθουν εξ αυτής είναι αδύνατον να προβλεφθούν, ενώ θα εξαρτηθούν και από το εάν τις λήγουσες συλλογικές συμβάσεις, θα ακολουθήσει η κατάρτιση νέων. Σε μια εποχή όπως αυτή που διανύουμε, που οι οικονομικές ανακατατάξεις είναι συνεχείς και οι νομοθετικές αλληγές καθημερινές, δεν αποκλείονται περαιτέρω τροποποιήσεις στο δίκαιο των συλλογικών ρυθμίσεων, το οποίο ενδεχομένως δεν έχει ακόμη προσλάβει την τελική (νέα) μορφή του, η οποία θα αποκαλύψει τη θέση και το ρόλο που επιφυλάσσεται του λοιπού στις συλλογικές ρυθμίσεις. Η συστηματική και συνολική δημοσίευση της νομολογίας που θα διαμορφωθεί και της βιβλιογραφίας που θα δημιουργηθεί σε σχέση με την εφαρμογή και ερμηνεία των νέων νομοθετικών ρυθμίσεων δεν αποκλείεται να αποτελέσει αντικείμενο ενός νέου έργου του Ο.ΜΕ.Δ..

Ανεξάρτητα από τις τροποποιήσεις που έχουν ήδη επέλθει στο ν. 1876/1990, το ανά χείρας έργο έχει σκοπό να αποτελέσει ένα βοήθημα στην ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεών του που δεν έχουν μεταβληθεί και συνεχίζουν να ισχύουν ως είχαν, αλλά και στην ορθή ερμηνεία και την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων και απευθύνεται σε όσους, με οποιαδήποτε ιδιότητα, μετέχουν στις εργασιακές σχέσεις ή ασχολούνται μ' αυτές. Συγχρόνως, έχει σκοπό, όπως και κάθε συλλογή νομολογίας και βιβλιογραφίας, να βοηθήσει στο να εκτιμηθεί η συμβολή των δικαστηρίων και των θεωρητικών στη διάπληση των θεσμών, να εκτιμηθεί η πραγματική λειτουργία των θεσμών στη διαμόρφωση των εργασιακών σχέσεων και να αποτελέσει ένα αξιόπιστο βοήθημα για τη διαμόρφωση τυχόν νέων ρυθμίσεων που θα αφορούν τις συλλογι-

κές ρυθμίσεις σε όλο τους το φάσμα, όπως νομιμοποιούμενα μέρη, περιεχόμενο, είδη, αποτελεσματικότητα κ.λπ. Οι διαπιστώσεις, οι εκτιμήσεις και οι αξιολογήσεις σε όλα αυτά τα πεδία αναπόφευκτα θα είναι θετικές και αρνητικές, κυρίως, όμως, πρέπει να είναι το αποτέλεσμα του συνδυασμού των θέσεων της νομολογίας και της θεωρίας με τις συνέπειες, οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα, που προκάλεσαν στις εργασιακές σχέσεις και ευρύτερα και, τέλος, να προέλθουν από τη συνεργασία όσων μετέχουν αμέσως στις εργασιακές σχέσεις με όσους ασχολούνται μ' αυτές με οποιαδήποτε άλλη ιδιότητα ως τρίτοι, ώστε να υπάρξει μια σφαιρική και ολιστική προσέγγιση της αλληλεπίδρασης της νομοθεσίας και των γεγονότων στο πεδίο των συλλογικών ρυθμίσεων.-

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012

Η Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ο.ΜΕ.Δ.
Βικτωρία Σπ. Δούκα
Καθηγήτρια Εργατικού Δικαίου
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α. Λόγοι που οδήγησαν στην έκδοση αυτού του βιβλίου

Το έτος 2007 το Δ.Σ. του Οργανισμού Μεσολλάβησης και Διαιτησίας (Ο.ΜΕ.Δ.) μας ανέθεσε το έργο της συγκέντρωσης, επεξεργασίας και κατάταξης της μέχρι τότε σχηματισθείσας νομολογίας επί του νόμου 1876/1990 «Για τις ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις και τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας», με τις αποφάσεις τόσο του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) και του Αρείου Πάγου (ΑΠ), όσο και των κατωτέρων δικαστηρίων και των λοιπών δικαιοδοτικών οργάνων της χώρας, που είχαν κρίνει για την ορθή εφαρμογή και το σκοπό των διατάξεων του νόμου αυτού, με αφορμή τις διαφορές που είχαν προκύψει από το έτος 1990, το έτος δηλαδή της έναρξης ισχύος του νέου για τα θέματα αυτά νόμου και οι οποίες οδήγήθηκαν τελικά στη δικανική κρίση.

Έτσι το έτος 2008 κυκλοφόρησε η πρώτη έκδοση του βιβλίου αυτού, η οποία και δικαιώθηκε με την απήκηση που έτυχε στο νομικό κόσμο και γενικά στον κόσμο της αγοράς εργασίας στη χώρα μας.

Σήμερα, μετά από νέα απόφαση του ΔΣ του Οργανισμού, παραδίδουμε σε κάθε ενδιαφερόμενο, προς εμπλουτισμό της νομολογίας επί του νόμου αυτού, το δεύτερο μέρος του βιβλίου μας, ως ύλη του οποίου επεξεργασθήκαμε και κατατάξαμε τις νεότερες αποφάσεις των οργάνων αυτών, οι οποίες όμως στηρίχθηκαν και έκριναν τις διατάξεις του νόμου αυτού, όπως ίσχυαν μέχρι το τέλος του έτους 2010, αφού κρίθηκε και πάλι ότι η γνώση και η ενσωμάτωση και των αποφάσεων αυτών στο πρώτο μέρος, θα αποτελέσουν ένα χρήσιμο ολοκληρωμένο βοήθημα για την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού στην πράξη για κάθε εφαρμοστή του νόμου. Συγχρόνως το όλο έργο αυτό μπορεί να αποτελέσει οδηγό για το νεότερο νομοθέτη, που θα νομοθετήσει τις απαραίτητες προσαρμογές του νόμου στις ήδη διαμορφούμενες στη χώρα μας εργασιακές σχέσεις στο χώρο του συλλογικού εργατικού δικαίου, ιδιαίτερα σήμερα με τις προσαρμογές που επιβίβηλε πλέον και στη χώρα μας το ευρωπαϊκό συλλογικό δίκαιο.

Η έννοια βεβαίως και η εν γένει λειτουργία της «συλλογικής σύμβασης εργασίας» εξακολουθεί, και νομίζουμε ότι θα εξακολουθήσει να λειτουργεί και στο μέλλον, και έτσι η νομολογιακή εμπειρία θα αποτελέσει πηγή του υπό διαμόρφωση νέου δικαίου στο χώρο αυτό, αφού η συλλογική σύμβαση εργασίας, σύμφωνα με το Σύνταγμά μας, συνεχίζει να αποτελεί ιδιόμορφο και συμπληρωματικό κανόνα δικαίου διφυσούς χαρακτήρα, ο οποίος παράγει κανονιστική δέσμευση.

Επίσης, μετά το ν. 1876/1990, τα βασικά δομικά και λειτουργικά στοιχεία της κατάρτισης, του περιεχομένου, της ενέργειας και της κατάλυσης της συλλογικής σύμβασης εξακολουθούν να υφίστανται, όπως εξακολουθούν και να προκύπτουν τα ίδια σχεδόν ζητήματα που εμφανίζονταν και υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς του ν. 3239/1955, ως προς τον συσχετισμό μεταξύ των συλλογικών συμβάσεων εργασίας (τόσο κατά τη διαδοχή τους όσο και κατά τη συνύπαρξή τους), ή ως προς τη σχέση τους με την κρατική νομοθέτηση, αλλήλα ακόμη και κατά τη σχέση των συλλογικών ρυθμίσεων μεταξύ τους, (με τη μορφή συλλογικής σύμβασης ή της συνταγματικά κατοχυρωμένης Διαιτητικής Απόφασης), και με την ατομική σύμβαση εργασίας. Μάλιστα, δεν θα μπορούσε να αποφύγει κανείς την εκτίμηση ότι ο νόμος 1876/1990 αποτύπωσε σε κάποιες από τις διατάξεις του νομολογιακά πορίσματα που είχαν σχηματισθεί ήδη υπό την ισχύ της προηγούμενης νομοθεσίας, όπως για παράδειγμα οι νομολογιακές θέσεις σχετικά με την αρχή της εύνοιας ή τη δεσμευτική λειτουργία των σ.σ.ε. ή τη συρροή των συλλογικών ρυθμίσεων κ.λπ.

Οστούσο επιλέγοντας ο ν. 1876/1990 ένα ιδιαίτερα διευρυμένο πεδίο εφαρμογής του και διευρύνοντας με το άρθρο 2 το αντικείμενο των συλλογικών διαπραγματεύσεων και τελικά το περιεχόμενο των συλλογικών ρυθμίσεων σε μια νέα ποικιλία ζητημάτων, εμπλουτίζοντας τα είδη των συλλογικών συμβάσεων εργασίας ή των αντί αυτών εκδιδόμενων διαιτητικών αποφάσεων και επανεξετάζοντας το ζήτημα της διαπραγματευτικής αρμοδιότητας και ικανότητας σύναψης αυτών, καθώς και με άλλες διαφοροποιήσεις που επήλθαν με αυτόν σε αρκετά θέματα και ειδικότερα στο ζήτημα της διάρκειας της χρονικής ισχύος των σ.σ.ε. και δ.α. και της καταγγελίας τους, έδωσε νέα ύλη στην μετά την ισχύ του νόμου αυτού παραχθείσα νομολογία, όπως βεβαίως και στην θεωρία του εργατικού δικαίου, όπως θα διαπιστώσει ο αναγνώστης.

Αλλήλωστε, πέραν του πλήθους των νέων ζητημάτων που προέκυψαν από τις ρυθμίσεις του νόμου αυτού, που αφορούν τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τη σύναψη (περιεχόμενο και λειτουργία) της συλλογικής σύμβασης εργασίας, ένα πλήθος προβλημάτων προέκυψαν σχετικά με τους θεσμούς της Μεσολήθνης και Διαιτησίας που θεσπίζει ο νόμος αυτός, αφού η μεν διαδικασία της Μεσολήθνης για πρώτη φορά στη χώρα μας λειτούργησε με τη γνήσια μορφή της, η δε διαμόρφωση της νέας διαιτητικής διαδικασίας, για όσο ίσχυσαν οι αρχικές διατάξεις του άρθρου 16 του νόμου αυτού, δεν έχει σχεδόν τίποτε το κοινό με την προϋφιστάμενη διαδικασία έκδοσης των αποφάσεων των αποκαλούμενων από το νόμο Διοικητικών Διαιτητικών Δικαστηρίων (πρωτοβαθμίων ή δευτεροβαθμίων) του ν. 3239/1955.

Η συλλογή επομένως και παρουσίαση στο δεύτερο αυτό μέρος της πλουσιότατης νομολογίας που παρήχθη σχετικά με τα παραπάνω ζητήματα και κατά τα χρόνια 2008-2010, αποτελούν το κύριο αντικείμενο του ανά χείρας δεύτερου μέρους του βιβλίου μας.

Με τις σκέψεις αυτές κρίναμε ότι οφείλουμε να παρουσιάσουμε στη συνέχεια τις βασικές συντεταγμένες επί των οποίων οργανώθηκε η παρούσα συμπληρωματική εργασία μας και τις βασικές κατευθύνσεις που ενέπνευσαν την εκπόνησή της.

B. Η δομή της παρουσίας

Βασική επιδίωξη μας αποτέλεσε και αυτή τη φορά η επίτευξη της όσο το δυνατόν μεγαλύτερης συστηματικότητας της παρουσίας, υπό την έννοια της κάλυψης κατά τρόπο εύληπτο και χρηστικό όλων των επί μέρους ζητημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή του ν. 1876/1990, αλλιά και της συναφούς νομοθεσίας για τις συλλογικές διαφορές εργασίας.

Για το λόγο αυτό εισαγωγικά θεωρήσαμε σκόπιμο να προτάξουμε και πάλι αποφάσεις που έκριναν την ισχύ, την δέσμευση ή τη διαδικασία υπογραφής των σ.σ.ε., καθώς και τη διαδικασία έκδοσης των δ.α. με βάση τη διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του Συντάγματος με την οποία κατοχυρώνεται ο θεσμός της συλλογικής αυτονομίας και να παραθέσουμε όλη τη νομολογία που αφορά τα γενικά ζητήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή του θεσμού αυτού στη χώρα μας αλλιά και αλλιά συναφή θέματα, όπως η σχέση Συντάγματος και νόμου με τη συλλογική σύμβαση, ο σεβασμός της αρχής της ισότητας καθώς και οι συνέπειες της επέκτασης της ισχύος των συλλογικών ρυθμίσεων (για όσο χρόνο βεβαίως ίσχυσε ο θεσμός αυτός)

Βεβαίως, όπως ήδη αναφέραμε, το κύριο σώμα και το μέρος αυτού του βιβλίου μας, οργανώθηκε με μεγαλύτερη προσοχή και κατανομή των αποφάσεων σε διάφορες υποενότητες προς το σκοπό να επιτυγχάνεται ευκολότερη προσέγγιση στα αναζητούμενα από το χρήστη του έργου θέματα. Έτσι, κάτω από κάθε άρθρο του νόμου, παραθέτουμε τα αποσπάσματα των νομικών σκέψεων των δικαστικών αποφάσεων που επεξεργασθήκαμε και που έχουν ασχοληθεί με νομικά ζητήματα που προκύπτουν από το συγκεκριμένο άρθρο του νόμου. Στο μέτρο δε που μία απόφαση περιλαμβάνει νομικές σκέψεις που καλύπτουν περισσότερα από ένα άρθρα του ν. 1876/1990, η κάθε ειδικότερη σκέψη κατατάσσεται κάτω από κάθε αντίστοιχο άρθρο. Τούτο σημαίνει ότι αρκετές αποφάσεις, κατατημένες στις αντίστοιχες νομικές τους σκέψεις, παρατίθενται σε περισσότερα από ένα σημεία της εργασίας μας αυτής.

Στο μέτρο που οι διατάξεις του ν. 1876/1990 έχουν τροποποιηθεί με νεότερα νομοθετήματα μέχρι το έτος 2010, είναι αυτονόητο ότι τα σχετικά άρθρα παρουσιάζονται με την τροποποιημένη τους μορφή και αν πρόκειται για «συμπλήρωση» διατάξεων του ν. 1876/1990 με ρυθμίσεις που δεν έχουν ενσωματωθεί στο νόμο αυτό, αλλιά έχουν εισαχθεί με αυτοτελείς διατάξεις, προσθέτουμε κάτω από το κάθε αντίστοιχο άρθρο που αφορά η σχετική συμπλήρωση τη νεότερη αυτοτελή αυτή διάταξη.

Εκτός από τις διατάξεις του ν. 1876/1990, θεωρήσαμε πάλι χρήσιμο να παρουσιάσουμε με ανάλογο τρόπο και τις νομολογιακές λύσεις που έχουν δοθεί σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 3 ν. 2224/1994, για τον δημόσιο διάλογο που είναι αναγκαίος να προϋπάρξει πριν την κήρυξη μιας απεργιακής κινητοποίησης, όπως και αυτές του άρθρου 21 ν. 1264/1982, για το προσωπικό ασφαλείας, που οφείλουν να διαθέτουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων όταν κηρύσσουν απεργία, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 2224/1994. Ο

λόγος της συμπερίληψης των δύο αυτών θεμάτων είναι προφανής, αφού και στις δύο περιπτώσεις οι σχετικές ρυθμίσεις προβλέπουν υπό προϋποθέσεις την δυνατότητα δραστηριοποίησης της διαδικασίας Μεσολάβησης του Ο.ΜΕ.Δ και επομένως αποτελούν μέρος της ύλης της εργασίας μας αυτής.

Εξ άλλου, ο χρήστης του βιβλίου μας αυτού θα διαπιστώσει ότι κάτω από το κάθε παρατιθέμενο άρθρο του ν. 1876/1990, εκτός από την παράθεση της νομολογίας που αποτελεί τον κύριο στόχο της προσπάθειάς μας, προσθέτουμε δύο ακόμη πληροφοριακά στοιχεία ήτοι: α) το σχετικό με το κάθε άρθρο απόσπασμα της εισηγητικής έκθεσης του νόμου αυτού και β) τη σχετική με το αντικείμενο του κάθε άρθρου βιβλιογραφία ελπίζοντας ότι οι τυχόν από αβηλεψία μας παραλείψεις μας στη βιβλιογραφική αυτή παρουσίαση θα είναι πολύ περιορισμένες.

Τέλος, πέραν της παρουσίασης του ν. 1876/1990, όπως αυτός με τις νεότερες τροποποιήσεις του ισχύει, για τους σκοπούς της πληρέστερης ενημέρωσης του αναγνώστη, θεωρήσαμε σκόπιμο να συμπεριλάβουμε και στο παρόν μέρος, στο πλαίσιο αυτοτελούς ενότητας, και όσες διατάξεις άλλων νομοθετημάτων εισάγουν ειδικές ρυθμίσεις που αφορούν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και στη σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας ως προς ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων (όπως π.χ. των μισθωτών των ΔΕΚΟ) καθώς και συγκεντρωτικό πίνακα των αποφάσεων όλων των δικαστηρίων και των λοιπών αρμοδίων δικαιοδοτικών οργάνων που εκδόθηκαν κατά τα έτη 2007-2010.

Γ. Ο χαρακτήρας της παρουσίασης

Είναι προφανές ότι η όλη εργασία μας είναι ένα εργαλείο πληροφόρησης, δηλαδή έχει έναν καθαρά ερευνητικό και ενημερωτικό χαρακτήρα για το σχετικό με τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας και την επίλυση των συλλογικών διαφορών νομολογιακό προϊόν των τεσσάρων περίπου τελευταίων ετών. Συνεπώς, η κριτική εκτίμηση των ερμηνευτικών λύσεων και της πορείας που έχει ακολουθήσει η νομολογία τα τελευταία αυτά έτη αφήεται στη κρίση όσων ενδιαφέρονται (νομικών και μη νομικών) για την εφαρμογή του βασικού νόμου αυτού. Έτσι, δεν επιχειρείται καμία επιλογή ή ιεράρχηση στην παρουσίαση των αποφάσεων των δικαστηρίων, οι δε ερευνητές και συνεργάτες στην εκπόνηση του πονήματος διατηρούν ακέραιη τη προσωπική ο καθένας τους κριτική στάση απέναντι στη νομική ορθότητα της μίας ή της άλλης νομολογιακής λύσης.

Σε πλήρη συνάφεια με όσα παραπάνω εκθέτουμε, μια δεύτερη έννοια των συντακτών του δεύτερου αυτού μέρους του βιβλίου μας, όπως και στην πρώτη έκδοση του έργου, είναι να επιτευχθεί η πληρότητα της παρουσίασης, έτσι ώστε, αφενός να εκτεθεί, κατά το δυνατόν, το σύνολο της νομολογιακής ύλης (επί των ειδικότερων ζητημάτων που προκύπτουν από τις διατάξεις του ν. 1876/1990), αφετέρου δε να παρατεθούν όλες οι σχετικές διαφοροποιήσεις και αποχρώσεις των λύσεων που προσέφερε η νομολογία.

Πρέπει να προσθέσουμε ότι στο πλαίσιο της επιδίωξης μιας όσο το δυνατόν αρτιότερης και πληρέστερης παρουσίας των απόψεων της νομολογίας, η παρούσα νομολογιακή συλλογή δεν περιορίζεται μόνο στην εμφάνιση των αποφάσεων των ανώτατων δικαστηρίων (Αρείου Πάγου και Συμβουλίου της Επικρατείας), αλλά εκτείνεται και στην έκθεση των κρίσεων των ηλεγόμενων δικαστηρίων της ουσίας (Εφετείων, Πρωτοδικείων, ακόμη και Ειρηνοδικείων), καθώς και άλλων οργάνων στα οποία ο ν. 1876/1990 αποδίδει δικαιοδοτική αρμοδιότητα.

Επίσης, για την ακόμη ευρύτερη έκθεση απόψεων, μοιλονότι δεν πρόκειται για δικαστήριο ούτε έχει δικαιοδοτική αρμοδιότητα, καταγράφουμε, σε όποιο θέμα υπάρχει εκπεφρασμένη, τη θέση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, αφού, λόγω της γενικότερης θεσμικής του θέσης στο χώρο της Δικαιοσύνης, επηρεάζει ισχυρά με τις γνωμοδοτήσεις του τη Διοίκηση, αλλά και τα Δικαστήρια στο σχηματισμό των αποφάσεων και των κρίσεών τους στα επίμαχα περί την ερμηνεία του ν. 1876/1990 ζητήματα.

Ομοίως, για την επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερης πληρότητας, προσθέσαμε και την ενότητα η οποία συγκεντρώνει τα διάφορα ζητήματα δικονομικού χαρακτήρα που έχουν προκύψει κατά την εφαρμογή του νόμου αυτού. Εδώ παρατίθενται νομικές σκέψεις δικαστικών αποφάσεων που αναφέρονται σε θέματα δικαιοδοσίας, ύπαρξης εννόμου συμφέροντος, παθητικής νομιμοποίησης, αοριστίας της αγωγής, δεδικασμένου και άλλα ζητήματα δικονομικού χαρακτήρα.

Δ. Οι πηγές μας

Πρέπει να διευκρινίσουμε ότι, όπως και στην πρώτη έκδοση του βιβλίου μας τις παρουσιαζόμενες δικαστικές αποφάσεις τις «αηλιεύσαμε» μέσα στον ωκεανό της νομικής πληροφόρησης, τόσο της έντυπης (νομικά περιοδικά), όσο και της ηλεκτρονικής. Έτσι, κύρια πηγή άντλησης της νομολογίας που παραθέτουμε αποτέλεσαν αφενός μεν τα νομικά περιοδικά γενικού (Νομικό Βήμα, Ελληνική Δικαιοσύνη, Αρμενόπουλος κ.λπ.) και εξειδικευμένου αντικειμένου (Επιθ/ση Εργατικού Δικαίου., Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας κ.λπ.) αφετέρου δε οι δύο κύριες βάσεις νομικής πληροφορικής της χώρας μας (Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών του ΔΣΑ, ΝΟΜΟΣ και ΝΟΜΟΤΕΛΕΙΑ).

Δεδομένου ότι πολλή από τις παρουσιαζόμενες αποφάσεις έχουν δημοσιευτεί, ιδίως οι πιο σημαντικές από αυτές, σε περισσότερα από ένα περιοδικά, προσπαθούμε, στο μέτρο του δυνατού, να παραπέμπουμε όχι σε ένα μόνο περιοδικό, αλλά σε περισσότερα, ώστε να διευκολύνεται ο αναγνώστης, εφόσον το επιθυμεί, στην αναζήτηση των αποφάσεων κατά το πλήρες κείμενό τους. Επίσης πρέπει να σημειώσουμε ότι η παραπομπή στις πηγές ηλεκτρονικής πληροφόρησης έχει επικουρικό χαρακτήρα και αφορά σε αποφάσεις που δεν εντοπίσαμε σε έντυπη μορφή.

Περαιτέρω, θα θέλαμε να διευκρινίσουμε ότι και οι δύο αυτή τη φορά ερευνητές-συγγραφείς εκπονήσαμε το παρόν έργο στη βάση μιας αγαστής συνεργασίας και αδιάκοπης ανταλλαγής απόψεων και αλληλο-πληροφόρησης, που διαπέρασε όλα τα